

Část B: KONTROLNÍ ZÁVĚRY

97/27

Kontrolní závěr z kontroly hospodaření České správy sociálního zabezpečení

Předmětná kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1997 pod číslem 97/27. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ JUDr. Jiří Drábek.

Cílem kontroly bylo prověřit hospodaření České správy sociálního zabezpečení. Kontrola byla provedena v období od března 1998 do září 1998, zejména za období let 1996 a 1997.

Kontrolu provedla skupina kontrolujících NKÚ z odboru zdravotnictví a sociálních věcí a odboru státních příjmů a dále skupiny kontrolujících z oblastních odborů NKÚ Kutná Hora, Ústí nad Labem, Sokolov, Strakonice, Hradec Králové, Plzeň a Třebíč.

Kontrolovanými osobami byly:

Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) včetně detašovaných pracovišť České správy sociálního zabezpečení (dále jen „DP“) v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Plzni, Praze a Ústí nad Labem; okresní správy sociálního zabezpečení (dále jen „OSSZ“) v Jihlavě, Karlových Varech, Kolíně, Náchodě, Písku a Ústí nad Labem; Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“).

Proti kontrolnímu protokolu podaly námitky všechny kontrolované osoby. Námitky byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících rozhodnutím o námitkách. Odvolání proti rozhodnutí o námitkách podaly, s výjimkou DP Ústí nad Labem a OSSZ Ústí nad Labem, rovněž všechny kontrolované osoby. O odvoláních rozhodlo Kolegium NKÚ usneseními ze dne 16. 11., 23. 11. a 30. 11. 1998.

K o l e g i u m N K Ú na svém XXIX. zasedání dne 21. 12. 1998

s c h v á l i l o usnesením č. 2/XXIX/98
k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

Úvod do kontrolované problematiky

ČSSZ byla zřízena dnem 1. 9. 1990 zákonem ČNR č. 210/1990 Sb., o změnách v působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení a o změně zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu.

Podle zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, je ČSSZ orgánem státní správy České republiky pro výkon sociálního zabezpečení.

ČSSZ je samostatnou rozpočtovou organizací v působnosti MPSV. Organizační strukturu tvoří:

- ústředí ČSSZ,
- 8 DP (zřízených organizačním řádem), která jsou odborně a metodicky řízena jednotlivými odbornými pra-

- covišti ČSSZ. DP zabezpečují účetnictví v rozsahu daném účtovým rozvrhem platným pro ČSSZ,
- 88 OSSZ, které jsou zřízeny podle zákona č. 582/1991 Sb. ve znění zákona č. 590/1992 Sb., z organizačního a provozního hlediska a způsobu financování zálohované organizace hospodařící s oddělenou částí rozpočtových prostředků. Zabezpečují účetnictví v rozsahu platném pro zálohované organizace,
- na území hlavního města Prahy vykonává působnost OSSZ Pražská správa sociálního zabezpečení.

Působnost při správě pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti byla upravena zákonem tak, že správu pojistného včetně penále vykonávají OSSZ. ČSSZ však působnost upravila organizačním řádem tak, že DP rozhodují o pojistném a penále jménem OSSZ u organizací nad 25 zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných (dále jen „OSVČ“) a pouze OSSZ u malých organizací do 25 zaměstnanců.

Celkové příjmy ČSSZ v r. 1996 dosáhly 169 049 716 tis. Kč a celkové výdaje 149 383 629 tis. Kč. V roce 1997 dosáhly celkové příjmy částky 185 636 269 tis. Kč a výdaje částky 170 060 237 tis. Kč.

Příjmy z pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na sociální politiku zaměstnanosti (daňové příjmy) dosáhly v roce 1996 částky 168 887 360 tis. Kč a v roce 1997 částky 185 553 541 tis. Kč.

Příjmy z činnosti rozpočtové organizace (nedaňové příjmy) dosáhly v roce 1996 částky 162 356 tis. Kč a v roce 1997 částky 102 728 tis. Kč.

Neinvestiční výdaje (běžné výdaje) byly v roce 1996 čerpány v celkové výši 2 372 688 tis. Kč a v roce 1997 ve výši 2 455 718 tis. Kč.

Při kontrole postupoval NKÚ podle ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu. Prověřoval, zda jsou kontrolované činnosti v souladu s právními předpisy, přezkoumával jejich věcnou a formální správnost a posuzoval, zda jsou účelné a hospodárné.

Při kontrole bylo zjištěno:

1. ČSSZ, DP v Hradci Králové, DP v Českých Budějovicích a DP v Brně porušily ustanovení § 4 odst. 2 a § 7 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, kde je mj. uvedeno:

„Účetní jednotky jsou povinny dodržovat při vedení účetnictví úctové osnovy a postupy účtování, ...“

„Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem.“

O d ů v o d n ě n í:

ČSSZ nakoupila v letech 1996 a 1997 valuty v celkové výši 9 255 tis. Kč, které vyplácela v hotovosti bez vyhotovení pokladních dokladů. O těchto valutách do 30. 9. 1997 neúčtovala. Valuty poskytla svým zaměstnancům jako zálohy na zahraniční pracovní cesty. Zálohy neoprávněně zaúčtovala přímo do nákladů (porušen byl § 4 odst. 2 a § 7 odst. 1), a to v roce 1996 ve výši 4 832 tis. Kč a v roce 1997 ve výši 4 423 tis. Kč. ČSSZ nepředložila žádné doklady prokazující splnění povinností rozhodných pro vyúčtování cestovních výdajů, ze kterých by bylo zřejmé, že zaměstnavatel vysílal konkrétní zaměstnance na pracovní cestu, určil jim místo nástupu, místo výkonu práce, dobu trvání, způsob dopravy, ukončení pracovní cesty, případně další podmínky. Uvedené podmínky jsou přitom rozhodující pro poskytování náhrad vyslaným zaměstnancům za prokázané výdaje jízdného, stravného, ubytování, kapesného, příp. další, podle ustanovení § 3, 4, 12, 13 a 21 odst. 3 zákona č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, v platném znění. ČSSZ nerespektovala ani vlastní instrukci vydanou k problematice pracovních cest.

Obdobně postupovala ČSSZ v případě dodavatelských faktur za železniční jízdenky, které označila jako výdaje na služební cesty a zaúčtovala do nákladů za rok 1996 ve výši 350 tis. Kč a za rok 1997 ve výši 380 tis. Kč. Výdaje nedoložila ve smyslu výše uvedených ustanovení zákona č. 119/1992 Sb. (porušen § 7 odst. 1 a § 4 odst. 2).

ČSSZ uhradila v letech 1996 a 1997 dvakrát faktury za jedno a totéž věcné plnění v celkové výši 2 090 tis. Kč za náhradní díly od dodavatele. Z této částky byly zaplacené faktury v celkové výši 1 017 tis. Kč, na kterých byly evidentně pozměněny čísla faktur, název banky a bankovní účet dodavatele. Tyto platby poukázala na bankovní účty, které nebyly účtem tohoto dodavatele (porušen byl § 7 odst. 1). Současně porušila ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), které uvádí, že rozpočtové prostředky mohou být použity pouze v příslušném rozpočtovém roce, a to k účelům, na které byly státním rozpočtem republiky určeny.

ČSSZ dokladově ani fyzicky neprokázala uskutečnění některých dodávek výpočetní techniky proplacených dodavatelům v letech 1996 a 1997 (porušeny byly § 7 odst. 1 a § 4 odst. 2), neboť nevedla ani nedoložila jejich dislokaci, tj. kde, na kterém pracovišti ČSSZ nebo OSSZ se nachází a kdo je převzal. Jde o náhradní díly v hodnotě 5 548 tis. Kč a materiál v hodnotě 3 483 tis. Kč, který nevedla ve skladové evidenci a neprokázala tak skutečný stav těchto zásob a jejich konečný zůstatek koncem účetního období, ačkoliv ve smyslu účtové

osnovy zvolila ve svém účetnictví při účtování zásob způsob B.

(Pozn.: Při uplatnění tohoto způsobu je nutné vést skladovou evidenci běžně, aby bylo možno zjistit a prokázat stav zásob v průběhu účetního období a složky pořizovací ceny zásob.)

Obdobně neprokázala dokladově ani fyzicky uskutečnění dodávky 19 ks počítačů v hodnotě 2 963 tis. Kč, které v roce 1997 zaúčtovala na účet 042 - Pořízení hmotných investic (porušen byl § 7 odst. 1).

ČSSZ neúčtovala o pořízení 16 ks počítačů výrobných v letech 1996 a 1997 vlastní činností z náhradních dílů. Tyto počítače ocenila částkou 1 249 tis. Kč, tj. pouze pořizovací cenou náhradních dílů, nikoliv vlastními náklady, jak to určuje účtová osnova, a o tyto vlastní náklady nezvýšila hodnotu hmotného investičního majetku (porušeny byly § 4 odst. 2 a § 7 odst. 1).

ČSSZ nezaúčtovala do svého majetku nehmotný majetek (software ve vstupní ceně do 40 tis. Kč) nakoupený v letech 1996 a 1997 ve výši 10 694 tis. Kč (porušeny byly § 4 odst. 2 a § 7 odst. 1).

ČSSZ neúčtovala na účtu 314 - Poskytnuté provozní zálohy, přestože tyto zálohy různým dodavatelům poskytovala (porušeny byly § 4 odst. 2 a § 7 odst. 1). Zálohy nesprávně účtovala přímo do nákladů. Navíc dodavatelé neposkytlí k těmto zálohám v příslušném rozpočtovém roce věcné plnění. Tím, že ČSSZ nesledovala poskytnuté zálohy na příslušném účtu, nesplnila povinnost ověřit výši poskytnutých záloh ve vztahu k věcnému plnění dohodnutých dodávek a služeb. Např.:

- záloha poskytnutá v roce 1997 ve výši 1 031 tis. Kč na školení pracovníků ČSSZ a na dodávku manuálů k počítačům (k věcnému plnění má podle smlouvy dojít do 31. 8. 1999);
- záloha poskytnutá v roce 1997 na školení pro správce systémů ČSSZ ve výši 599 tis. Kč (k věcnému plnění došlo až v březnu 1998);
- záloha poskytnutá v roce 1997 na výrobu 2 800 tis. kusů tiskopisů v hodnotě 500 tis. Kč, ke které dodavatel uskutečnil v tomtéž roce věcné plnění pouze ve výši 368 tis. Kč.

DP v Hradci Králové neúčtovalo

- o poskytnutých zálohách na nájemné a na provozní náklady spojené s užíváním nebytových prostor na účtu 314 - Poskytnuté provozní zálohy v celkové výši 558 tis. Kč. Uvedené výdaje zaúčtovalo přímo na vrub nákladů (porušen byl § 4 odst. 2);
- ve prospěch účtů účtové třídy 3 - Zúčtovací vztahy, neuhrazené faktury evidované v knihách došlých faktur ve svých jednotlivých zálohovaných organizacích. Tím vykazovalo ve svém účetnictví skutečný stav závazků k 31. 12. 1996 nižší o částku 49 tis. Kč a k 31. 12. 1997

nižší o částku 143 tis. Kč (porušeny byly § 4 odst. 2 a § 7 odst. 1).

DP v Českých Budějovicích nezaúčtovalo

- zálohy na provozní činnost OSSZ v roce 1996 ve výši 29 385 tis. Kč a v roce 1997 ve výši 32 110 tis. Kč na účet 316 - Ostatní pohledávky, ale na účet 314 - Poskytnuté provozní zálohy, kde se účtují poskytnuté zálohy dodavatelům (porušen byl § 4 odst. 2);
- k 31. 12. 1996 a k 31. 12. 1997 ve prospěch účtů účtové třídy 3 - Zúčtovací vztahy, neuhrazené faktury evidované v knihách došlých faktur v letech 1996 a 1997 ve svých jednotlivých zálohovaných organizacích. Tím nezaúčtovalo ve svém účetnictví závazky k 31. 12. 1996 v částce 61 tis. Kč a k 31. 12. 1997 v částce 166 tis. Kč (porušeny byly § 4 odst. 2 a § 7 odst. 1).

DP v Brně od roku 1995 do skončení kontroly neúčtovalo o pohledávce z titulu neuhrazeného nájemného v konečné výši 234 tis. Kč (porušen byl § 7 odst. 1).

2. DP v Brně, DP v Českých Budějovicích, DP v Hradci Králové, DP v Plzni, DP v Praze, DP v Ústí nad Labem, OSSZ v Jihlavě, OSSZ v Karlových Varech, OSSZ v Kolíně, OSSZ v Náchodě, OSSZ v Písku a OSSZ v Ústí nad Labem porušily ustanovení § 7 odst. 1 až 3 zákona č. 563/1991 Sb., kde je uvedeno:

„Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem.“

„Účetnictví účetní jednotky je úplné, jestliže účetní jednotka zaúčtovala všechny účetní případy týkající se účetního období.“

„Účetnictví účetní jednotky je vedeno průkazným způsobem, jestliže účetní jednotka účetní případy a účetní zápisy o nich doložila nebo prokázala předepsaným způsobem a inventarizovala majetek a závazky.“

O d ů v o d n ě n í:

Citovaná ustanovení porušily uvedená DP a uvedené OSSZ tím, že

- nezaúčtovaly veškeré účetní případy do období, s nímž věcně a časově souvisely, přestože pojistné a penále z titulu dlužného pojistného předepsaly a jejich výši v účetních obdobích znaly. V důsledku toho vykázaly v kontrolovaných případech pohledávky za plátcí pojistného nižší, a tím zkreslily příjmy za rok 1996 o částku 36 257 tis. Kč a za rok 1997 o částku 39 050 tis. Kč (viz tabulka č. 1).

Tabulka č. 1

	Předepsané a nezaúčtované výkazy nedoplatků	
	za rok 1996 v Kč	za rok 1997 v Kč
DP Praha	9 210 415	0
DP Plzeň	2 562 272	4 805 127
DP České Budějovice	7 382 776	2 063 143
DP Hradec Králové	14 716 784	29 740 795
OSSZ K.Vary	1 834 003	968 448
OSSZ Písek	550 963	1 056 090
OSSZ Náchod	0	416 815
celkem:	36 257 213	39 050 418

- nerozhodly o penále z titulu dlužného pojistného, a nezajistily tak zaúčtování veškerých účetních případů týkajících se účetního období roku 1996 a roku 1997. V důsledku toho vykázaly v kontrolovaných případech pohledávky za plátcí pojistného nižší, a tím zkreslily příjmy za rok 1996 o částku 209 826 tis. Kč a za rok 1997 o částku 318 483 tis. Kč (viz tabulka č. 2).

Tabulka č. 2

	Nepředepsané a nezaúčtované výkazy nedoplatků	
	za rok 1996 v Kč	za rok 1997 v Kč
DP Praha	97 622 622	165 768 940
DP Ústí nad Labem	16 694 062	11 577 395
DP Plzeň	4 014 323	11 030 064
DP České Budějovice	2 216 547	3 417 605
DP Hradec Králové	768 920	29 430 163
DP Brno	50 932 273	63 048 176
OSSZ Kolín	6 133 712	5 702 620
OSSZ Písek	235 563	388 123
OSSZ Náchod	15 821 965	9 806 609
OSSZ Jihlava	6 988 834	10 833 820
OSSZ Ústí nad Labem	8 397 437	7 479 032
celkem:	209 826 258	318 482 547

OSSZ v Ústí nad Labem zaúčtovala výkazy nedoplatků předepsané v roce 1995 ve výši 358 tis. Kč až v roce 1996.

3. OSSZ v Kolíně a OSSZ v Jihlavě porušily ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., kde je uvedeno:

„Účetní jednotky inventarizací ověřují ke dni řádné a mimořádné účetní závěrky, zda stav majetku a závazků v účetnictví odpovídá skutečnosti.“

O d ů v o d n ě n í:

OSSZ v Kolíně provedla 3. 1. 1997 inventuru účtu 315 - Plátcí pojistného OSVČ ke konci účetního období roku 1996, kde uvedla 14 případů OSVČ. Přitom k 31. 12. 1996 registrovala 7 088 přihlášených OSVČ. Mimo inventuru bylo vedeno 7 074 OSVČ. Z přehledu OSVČ s nedoplatkem u OSSZ v Kolíně za rok 1996 je zřejmé, že 184

plátců OSVČ má evidovány nedoplatky pojistného v částce 1 250 tis. Kč. OSSZ v Kolíně tak k 31. 12. 1996 nezpracovala úplnou inventarizaci OSVČ.

OSSZ v Jihlavě nesešla při inventarizacích v roce 1996 majetek v ceně 2 969 tis. Kč a v roce 1997 majetek v ceně 2 304 tis. Kč.

4. OSSZ v Ústí nad Labem porušila ustanovení § 6 odst. 4 písm. a) bod 7 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., ve znění zákona č. 590/1992 Sb., kde je mj. uvedeno:

„Okresní správy sociálního zabezpečení

a) rozhodují ...

7. o pojistném na sociální zabezpečení ..., o penále ...“

O d ů v o d n ě n í:

OSSZ v Ústí nad Labem ve 34 zjištěných případech, kdy OSVČ a malé organizace nezaplatily pojistné ve stanovené lhůtě, nerozhodla o penále tak, jak stanoví § 20 odst. 1 zákona ČNR č. 589/1992 Sb. Opožděné převody plateb pojistného v těchto případech, kdy celková částka pozdě převedeného pojistného činila 337 tis. Kč, byly způsobeny nedostatkem peněžních prostředků na účtech klientů, neboť nesprávně nastavený počítačový program používaný OSSZ v Ústí nad Labem přenášel do kont poplatníků termíny plateb s původním datem splatnosti, nikoliv se skutečným datem převodu.

5. DP v Brně, OSSZ v Ústí nad Labem, OSSZ v Karlových Varech a OSSZ v Jihlavě porušily ustanovení § 17 odst. 2 zákona č. 589/1992 Sb., ve znění zákona č. 241/1994 Sb., kde je uvedeno:

„Česká správa sociálního zabezpečení nebo příslušná okresní správa sociálního zabezpečení je povinna vrátit přeplatek na pojistném do jednoho měsíce ode dne, kdy tento přeplatek zjistila. Požádal-li plátců pojistného nebo jeho právní nástupce o vrácení přeplatku na pojistném a příslušná správa sociálního zabezpečení vrátila přeplatek na pojistném po uplynutí lhůty stanovené pro rozhodnutí o přeplatku na pojistném, je povinna zaplatit úrok z přeplatku za dobu po uplynutí této lhůty ve výši 140 % diskontní úrokové sazby České národní banky platné první den kalendářního čtvrtletí, v němž tato lhůta uplynula; pro den platby přeplatku na pojistném platí obdobně § 19 odst. 2. Za žádost o vrácení přeplatku na pojistném se považuje vždy podání přehledu podle § 15 odst. 1, vyplývá-li z něho přeplatek na pojistném.“

O d ů v o d n ě n í:

DP v Brně, OSSZ v Ústí nad Labem, OSSZ v Karlových Varech a OSSZ v Jihlavě vrátily přeplatek na pojistném v celkové výši 83 tis. Kč s prodloužením 7 až 903 dní po uplynutí zákonné lhůty.

6. OSSZ v Kolíně a OSSZ v Náchodě porušily ustanovení § 73 odst. 1 zákona č. 109/1964 Sb., hospodářský

zákoník, ve znění zákona č. 98/1988 Sb. (viz. ustanovení § 761 obchodního zákoníku), kde je mj. uvedeno:

„Organizace, která vykonává právo hospodaření s pohledávkou státu, je povinna pečovat o to, aby všechny povinnosti dlužníka byly včas a řádně splněny, popřípadě, aby pohledávka státu byla včas uplatněna u příslušných orgánů ...“

O d ů v o d n ě n í:

OSSZ v Kolíně vydala v jednom případě příkaz k odepsání pohledávky z účtu plátce a ve 4 případech návrh na výkon rozhodnutí zabavením a prodejem movitých věcí se zpožděním 4 až 45 měsíců od vystavení výkazů nedoplatků na pohledávky v celkové hodnotě 7 401 tis. Kč. V uvedených případech byl zastaven výkon rozhodnutí, neboť nebyly nalezeny movité věci, které měly být výkonem rozhodnutí postiženy nebo nebylo možné provést odepsání pohledávky z účtu pro nedostatek finančních prostředků na účtě dlužníka.

OSSZ v Náchodě ve 3 případech vydala návrh na výkon rozhodnutí zabavením a prodejem movitých věcí na hodnoty pohledávek nižší o 1 653 tis. Kč, než činily částky k úhradě. Návrh na výkon rozhodnutí podala se zpožděním 6 až 9 měsíců.

7. DP v Brně, DP v Českých Budějovicích, DP v Plzni, DP v Praze, DP v Ústí nad Labem, OSSZ v Jihlavě, OSSZ v Karlových Varech, OSSZ v Kolíně a OSSZ v Ústí nad Labem porušily ustanovení § 30 odst. 2 vyhlášky MF ČR č. 205/1991 Sb., o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu České republiky a o finančním hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací, kde je mj. uvedeno:

„Organizace hospodařící s rozpočtovými prostředky je povinna při plnění rozpočtu dbát, aby dosahovala maximálních příjmů ...“

O d ů v o d n ě n í:

Uvedené DP a OSSZ v letech 1996 a 1997 neuplatnily podle ustanovení § 19 odst. 3 zákona č. 589/1992 Sb. svá práva u bank a pošty a nevymáhaly úrok z prodlení ve výši běžné diskontní sazby za pozdní převody pojistného na sociální zabezpečení provedené bankami a poštou s prodloužením 1 až 27 dnů z účtu plátců na účet DP.

Např. na DP v Brně bylo v letech 1996 a 1997 ve 191 případech převedeno celkem 31 558 tis. Kč s prodloužením 1 až 26 dnů. Neuplatněná sankce ve výši běžné diskontní sazby ČNB z částky včas nepřevolené činí za kontrované období 39 tis. Kč.

8. ČSSZ, DP v Českých Budějovicích a OSSZ v Náchodě porušily ustanovení § 11 odst. 1 zákona ČNR č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), kde je uvedeno:

„Rozpočtové prostředky mohou být použity pouze v příslušném rozpočtovém roce, a to k účelům, na které byly státním rozpočtem republiky určeny.“

O d ů v o d n ě n í:

ČSSZ uhradila z neinvestičních prostředků výdaje investičního charakteru a o uvedené výdaje nezvýšila hodnotu svého majetku. Jednalo se např. o:

- nehmotný investiční majetek (software ve vstupní ceně nad 40 tis. Kč) v hodnotě 1 327 tis. Kč a hmotný investiční majetek v hodnotě 7 984 tis. Kč (např. aktivní prvky sítě, strukturovaná kabeláž, externí přídavná zařízení počítačů) nakoupený v letech 1996 a 1997,
- technické zhodnocení výpočetní techniky (pracovních stanic a serverů) ve výši 6 864 tis. Kč provedené v letech 1996 a 1997,
- stavbu skladu materiálu za Jižní budovou ČSSZ uhrazenou v letech 1996 a 1997 ve výši 1 678 tis. Kč,
- modernizaci sociálního zařízení uhrazenou v roce 1997 ve výši 4 595 tis. Kč,
- stavební práce spojené s rekonstrukcí nástavby a statickým zajištěním objektu OSSZ v Plzni uhrazené v roce 1996 ve výši 1 480 tis. Kč.

ČSSZ v letech 1996 a 1997 zaplatila na základě smlouvy o nájmu a jejích dodatků za nájem nebytových prostor částku ve výši 2 148 tis. Kč, tj. 2 448, 40 Kč za m². Tyto prostory však nevyužila ke své činnosti a pronajala je jiné organizaci za cenu podstatně nižší, a to za cenu 190 Kč za m². Rozpočtové prostředky ve výši 1 998 tis. Kč tak použila na krytí potřeb jiné organizace.

DP v Českých Budějovicích neoprávněně použilo v roce 1997 provozní prostředky v částce 76 tis. Kč na financování výdajů investičního charakteru, a to za vypracování výkresové a výrobní dokumentace investice.

OSSZ v Náchodě uhradila z neinvestičních prostředků v roce 1997 výdaje za práce, kterými byla rozšířena vybavenost služebního vozidla, čímž došlo k technickému zhodnocení hmotného investičního majetku o částku 27 tis. Kč.

9. ČSSZ porušila ustanovení § 40 odst. 2, § 49 odst. 1 a § 49a odst. 1 zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění zákona č. 148/1996 Sb., kde je uvedeno:

„Uzavřená smlouva musí obsahovat ustanovení, kterým je nabídková cena uchazeče stanovena jako cena maximální, kterou je možné překročit jen za podmíněk stanovených ve smlouvě.“ (Znění platné do 30. 6. 1996.)

„U veřejných zakázek, u kterých výše budoucího peněžitého závazku ze smlouvy bez daně z přidané hodnoty přesáhne 2 500 000 Kč, jde-li o nemovitost s výjimkou nájmu nebo o soubor strojů nebo zařízení tvořících samostatný funkční celek, a 500 000 Kč v ostatních případech, může zadavatel uzavřít smlouvu na podkladě písemné výzvy učiněné nejméně pěti zájemcům.“

„U veřejných zakázek, u kterých výše budoucího peněžitého závazku ze smlouvy činí více než 100 000 Kč bez daně z přidané hodnoty, ale nepřesáhne limi-

ty uvedené v § 49 odst. 1, je zadavatel povinen vyžádat si před zadáním veřejné zakázky nabídky nejméně od tří zájemců.“

V ustanovení § 67 odst. 1 téhož zákona je uvedeno:

„Při použití tohoto zákona je rozhodující celková výše peněžitého závazku bez daně z přidané hodnoty, který vznikne zadavateli ze zadání veřejné zakázky, spočívající v plnění stejného nebo srovnatelného druhu. Spočívá-li zadání veřejné zakázky v uzavření několika samostatných smluv, je rozhodující součet všech peněžitých závazků, které zadavateli vzniknou ze zadání veřejné zakázky v jednom rozpočtovém roce.“

O d ů v o d n ě n í:

ČSSZ obešla režim zadávání veřejných zakázek tím, že neuzavřela v roce 1997 smlouvu na nákup celkem 26 ks kompletních sestav počítačů v hodnotě 3 270 tis. Kč (bez DPH) na podkladě písemné výzvy učiněné nejméně pěti zájemcům. Nákup těchto počítačů rozepsala nesprávně jako dodávku náhradních dílů na základě dřívější smlouvy o zabezpečení technické údržby výpočetní techniky (porušen byl § 49 odst. 1).

ČSSZ nerespektovala smluvní ceny při realizaci dodávek tiskopisů a vynaložila neohospodárně částku 1 276 tis. Kč tím, že uzavřela v roce 1996 (před 30. 6.) na základě výsledku obchodní veřejné soutěže smlouvu o dílo s vybraným uchazečem na výrobu tiskopisů různých formátů, druhů a gramáží papíru v souboru 20 titulů podle vzorů. V rozporu s citovaným ustanovením zákona smlouva neobsahovala ustanovení o nabídkové ceně jako ceně maximální a připouštěla změnu smluvní ceny. Zvýšení ceny jednotlivých druhů tiskopisů o více než 10 % bylo podmíněno dohodou objednatele a zhotovitele a dodatkem ke smlouvě, kterým však smlouva doplněna nebyla. Přesto již v roce 1996 zvýšil dodavatel cenu v průměru o 10,5 %, v roce 1997 v průměru o 25,3 %. Za sledované období let 1996 a 1997 bylo ČSSZ u zhotovitele objednáno 43 druhů tiskopisů v celkovém množství 13 264 tis. ks a skutečně bylo dodáno 15 083 tis. ks. Za uvedené množství ČSSZ uhradila 8 705 tis. Kč, ačkoliv při dodržení nabídkové ceny jako ceny maximální měla uhradit pouze 7 429 tis. Kč (porušen byl § 40 odst. 2).

ČSSZ rozdělila zakázku pro jednoho dodavatele na více plnění, a tak obešla režim zadávání veřejných zakázek stanovený zákonem (porušen byl § 49a odst. 1), a to:

- při stavbě skladu materiálu za jižní budovou ČSSZ v letech 1996 a 1997 ve výši 1 678 tis. Kč,
- při modernizaci sociálního zařízení v roce 1997 ve výši 4 595 tis. Kč.

10. MPSV nepostupovalo podle ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) a b) zákona ČNR č. 582/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a ustanovení § 24 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných orgánů státní správy ČR, ve znění zákona č. 272/1996 Sb., kde je mj. uvedeno:

„Ministerstvo práce a sociálních věcí ...

a) řídí a kontroluje výkon státní správy v sociálním zabezpečení

b) řídí Českou správu sociálního zabezpečení, ...“

„Ministerstva pečují o náležitou úpravu věcí patřících do působnosti České republiky: připravují návrhy zákonů a jiných právních předpisů týkajících se věcí, které patří do jejich působnosti, ... dbají o zachování zákonnosti v okruhu své působnosti a činí podle zákonů potřebná opatření k nápravě.“

O d ů v o d n ě n í:

MPSV v rámci své řídicí působnosti nečinilo potřebná opatření směřující k nápravě stavu, kdy organizační struktura z hlediska rozhodování orgánů sociálního zabezpečení o pojistném včetně penále, daná organizačním řádem ČSSZ, neodpovídá příslušným ustanovením zákona č. 582/1991 Sb., ve znění zákona č. 590/1992 Sb., upravujícím působnost orgánů sociálního zabezpečení, neboť:

- OSSZ, které podle citovaného zákona mj. rozhodují o pojistném na sociální zabezpečení včetně penále a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, byly organizačním řádem ČSSZ v plnění tohoto úkolu omezeny pouze na správu pojistného malých organizací. Z rozhodnutí ČSSZ vedou OSSZ v podvojném účetnictví jen příjmy z pojistného malých organizací;
- organizačním řádem ČSSZ byla správa pojistného včetně penále u organizací a OSVČ svěřena DP s tím, že činí potřebná rozhodnutí jménem příslušných OSSZ, ačkoliv citovaným zákonem je rozhodování o pojistném výslovně svěřeno OSSZ.

11. MPSV nepostupovalo podle ustanovení § 3 odst. 2 písm. d) vyhlášky MF ČR č. 205/1991 Sb., o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu České republiky a o finančním hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací, kde je mj. uvedeno:

„Jako správce kapitoly ústřední orgán především ...

d) usměrňuje a kontroluje hospodaření s rozpočtovými prostředky v rámci kapitoly, ...“

O d ů v o d n ě n í:

MPSV jako správce rozpočtové kapitoly neusměrňovalo a nekontrolovalo hospodaření s rozpočtovými prostředky u ČSSZ. MPSV provedlo od roku 1991 v rámci ČSSZ pouze jedinou kontrolu v roce 1996 se zaměřením na dodržování zákonnosti a interních předpisů, a to u investiční akce z roku 1993 na OSSZ v Chomutově. Hospodaření s rozpočtovými prostředky a s majetkem státu kontrolováno nebylo.

Shrnutí a vyhodnocení:

1. Zjištěné skutečnosti dokládají, že účetnictví ČSSZ nebylo v kontrolovaném období, tj. v letech 1996 a 1997 vedeno v souladu se zákonem o účetnictví. ČSSZ vykazovala příjmy nižší v roce 1996 nejméně o 246 083 tis. Kč a v roce 1997 nejméně o 357 533 tis. Kč (viz tabulky č. 1 a 2).

2. Nedostatky v účtování, doložení účetních případů a nevhodné použití rozpočtových prostředků byly zjištěny např. při:

- pořizování výpočetní techniky ve výši 23 937 tis. Kč, z toho nedohledaný materiál a náhradní díly k výpočetní technice v hodnotě 11 994 tis. Kč,
- proplácení cestovních náhrad ve výši 9 985 tis. Kč,
- duplicitních úhradách faktur ve výši 1 017 tis. Kč,
- nesprávném účtování záloh přímo do nákladů v celkové výši 2 320 tis. Kč, aniž dodavatelé poskytli v příslušném roce věcné plnění,
- úhradě výdajů investičního charakteru z neinvestičních prostředků ve výši 24 031 tis. Kč,
- použití rozpočtových prostředků na krytí potřeb cizí organizace ve výši 1 998 tis. Kč.

3. Správci pojistného nepostupovali v řadě případů tak, aby pohledávky na pojistném včetně penále byly včas zaúčtovány a uplatněny u plátců pojistného.

4. Bylo zjištěno obcházení zákona o zadávání veřejných zakázek rozepsáním zakázky na několik samostatných plnění a nerespektování smluvních cen.

5. MPSV v rámci své řídicí působnosti nečinilo potřebná opatření směřující k nápravě stavu, kdy organizační struktura z hlediska rozhodování orgánů sociálního zabezpečení o pojistném včetně penále, daná organizačním řádem ČSSZ, neodpovídá příslušným ustanovením zákona č. 582/1991 Sb., ve znění zákona č. 590/1992 Sb., upravujícím působnost orgánů sociálního zabezpečení. Rozhodování o pojistném včetně penále bylo zákonem svěřeno do pravomoci OSSZ. Organizačním řádem nemůže ČSSZ rozhodovat o změně zákonné pravomoci v tom smyslu, že o pojistném včetně penále organizací a OSVČ rozhodují DP ČSSZ jménem OSSZ. Takový postup je v rozporu s citovaným zákonem.

6. Jednou z příčin vážných nedostatků v oblasti hospodaření ČSSZ je neefektivní kontrola ze strany MPSV. Uvedené ministerstvo provedlo u ČSSZ od roku 1991 pouze jedinou kontrolu, a to v roce 1996 se zaměřením na dodržování zákonnosti a interních předpisů u investiční akce na OSSZ v Chomutově. Hospodaření s rozpočtovými prostředky a s majetkem státu nebylo kontrolováno.